

UCRAÏNÈS

TERRITORIS ON ES PARLA

L'ucraïnès és una llengua de l'Europa de l'est i és la llengua d'Ucraïna. Altres estats on es parla són: Croàcia, Hongria, Kazakhstan, Lituània, Moldàvia, Polònia, Romania i Eslovàquia. L'ucraïnès és, després del rus la segona llengua eslava amb més parlants. La majoria de parlants es concentren a Ucraïna (32 milions) i la resta es troben en les zones frontereres dels països del voltant.

DIVERSITAT INTERNA/ VARIACIÓ GEOGRÀFICA

L'ucraïnès és una llengua que té tres blocs dialectals diferenciats principalment per la morfologia i el lèxic. La diferència depèn de la distància. Tot i això, la intercomprensió és elevada, exceptuant algunes varietats més conservadores com les del sud-oest. A grans trets podem classificar l'ucraïnès en dos grups, el nord i el sud. La varietat dialectal sobre la qual s'ha basat la llengua estàndard, i la qual tothom entén és la varietat de Kiev, la capital, que pertany a la branca sud-est.

NOMBRE APROXIMAT DE PARLANTS AL MÓN

Té aproximadament 35 milions de parlants al món.

ESTATUS JURÍDIC I DE FACTO

L'ucraïnès és l'única llengua oficial de Ucraïna, així com estableix la constitució, i gaudeix de la promoció i la protecció de l'estat. L'estatus de l'ucraïnès a altres estats on es parla és diferent: és reconegut només en les regions dels estats on es parla, excepte a Rússia i Kazakhstan on no té cap reconeixement.

A Ucraïna el rus segueix sent una llengua important, llengua materna d'un 20% de la població. Després de la desintegració de les URSS l'ucraïnès recupera el prestigi i l'ús

normalitzat. Tot i això, encara avui en dia hi ha tensions entre el rus i l'ucraïnès i l'estatus que hauria de tenir el rus a Ucraïna.

FILIACIÓ

Família indoeuropea – baltoeslava- eslava- eslava oriental. Les llengües eslaves més properes són el rus i el bielorús, seguides de polonès, serbi i el txec.

ESTATUS oralitat / escriptura

El sistema d'escriptura utilitzat per a l'ucraïnès és l'alfabet ciríl·lic, amb algunes adaptacions a la llengua. Consta de 33 lletres i presenta diferències notables entre la forma manuscrita i la tipogràfica. En alguns països de tradició d'alfabet llatí on també es parla ucraïnès, com ara Romania, Hongria i Eslovàquia, s'utilitza l'alfabet llatí en lloc del ciríl·lic. El nom de la llengua en alfabet ciríl·lic s'escriu de la següent manera: українська мова.

TRETS FORMALS BÀSICS

Fonètica:

1. El sistema vocàlic de l'ucraïnès és diferent al del català, no té vocal neutra i té un so addicional que el català no té. Per això, els parlants d'ucraïnès solen canviar algunes vocals en català. Exemple: *gilat* per *gelat*, o *pinsava* per *pensava*.
2. A l'ucraïnès li manquen algunes consonants que el català té, com ara la <ll> ,la *erra* vibrant o la <ny>. Per això sovint les confonen i poden dir, per exemple, *diluns* en lloc de *dilluns*, o *carera* per *carrera*.
3. Tot i que l'estructura sil·làbica de l'ucraïnès és més complexa que la del català, algunes combinacions no són possibles en ucraïnès i per això es simplifiquen. Exemple: *ullse* per *ulls* o *catellà* per *castellà*.

Morfologia i sintaxi

1. L'ucraïnès, a diferència de català, té tres gèneres: masculí, femení i neutre. Això provoca problemes tant en l'elecció del gènere correcte com en les concordances amb altres elements. Exemple: *Els dents blancs* o *La meva sofà*.
2. El sistema verbal de l'ucraïnès dóna més importància a la manera com es realitza l'acció -l'aspecte- que no al temps quan es realitza -temps. En català en canvi donem més importància al temps. Això fa que el parlants d'ucraïnès tinguin problemes en l'elecció dels temps verbals catalans. Exemple: *Ahir anava al mercat* en lloc de *Ahir vaig anar al mercat*.
3. Com que l'ucraïnès no té article, sovint no utilitzen els articles i mostren dificultats per triar entre l'indeterminat (un) o el determinat (el). Exemple: *M'he deixat claus* en lloc de *M'he deixat les claus*.
4. Com que l'ucraïnès no té un sistema de pronoms febles com el del català, els parlants d'ucraïnès solen fer un ús inadequat dels pronoms o simplement no els utilitzen i poden dir, per exemple, 'No, no vull (de pomes)', en lloc de 'No, no en vull'.
5. L'ucraïnès no té verb *ser/estar*, això fa que sovint l'elideixin. Poden dir, per exemple, *En Joan metge* en lloc de *En Joan és metge*.
1. Els parlants d'ucraïnès mostren dificultats en les preguntes interrogatives totals, ja que funcionen de manera diferent en català i en ucraïnès. Així, a una pregunta com 'No la vas veure acabar?' una resposta afirmativa significa que no es va acabar de veure, i una negativa significa que sí que es va acabar de veure. En català és justament al contrari.

LLENGUA I INTERACCIÓ SOCIAL

En Ucraïnès hi ha dues formes de tractament, una de formal (vi) i una d'informal (ti). Amb desconeguts, persones majors o de rang superior s'utilitza sempre la forma de respecte.

Hola

vitayu

Per favor

bud lasca

Material elaborat per Linguapax amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Diputació
de Barcelona

Com estàs?	yak ti pogibaesh	Gràcies	diakuyu
Molt bé i tu?	diakuyu dobre a vi	Perdona	vibachte
Bon dia	dobrovo ranku	Benvingut	vitayeto
Bona tarda	dobrovo dinia	Sí	tak
Bona nit	dobrovo betxora	No	ni

LÈXIC

Parts del cos

En ucraïnès, a diferència de en català, la paraula per a *braç* i *mà* és la mateixa

Mà **ryka**

Braç **ruka**

Termes de parentiu

En ucraïnès s'utilitzen els patronímics. Això és com un segon nom format amb el nom de teu pare. En català es traduiria per *fill de*. Així, el nom d'un ucraïnès està format sempre pel nom seguit del patronímic i seguit del llinatge del pare. Exemple: Petró Oleksiyovich Poroshenko (Petro fill de Oleks Poroshenko).

La categorització d'alguns termes de parentiu és diferent que en català. Per exemple, els tiets i nebots tenen noms diferents depenent de la línia familiar i del sexe:

Oncle matern	stryj	Fill de la germana (neboda)	sestrinok
Oncle patern	vuj	Filla del germà (nebot)	bratanyc
Fill del germà (nebot)	bratan	Filla de la germana (neboda)	sestrynyc

Sistema numeral

1	odin	8	visim
2	dva	9	deviat
3	tri	10	desiat
4	chotiri	11	odinadsat
5	piat	20	dvadsat
6	shist	90	devianosto
7	shim	100	sto

Expressió del temps

En ucraïnès els dies de la setmana són força transparents. L'etimologia es relaciona o bé amb la posició que ocupa el dia a la setmana, com *sereda* 'dia del mig', o amb l'activitat que es realitza aquell dia, *nedila* 'el dia que no es treballa'. El terme per diumenge *subota* és un manlleu d'origen semític.

dilluns	nedila	divendres	shetver
dimarts	ponedilok	dissabte	ratnysa
dimecres	vivtorok	diumenge	subota
dijous	sereda		

Els mesos de l'any estan molt lligats al cicle de la vida i a les activitats que s'hi desenvolupen. Per exemple el mes de maig és *traven*, que ve de *trava* 'herba', o el mes de gener es diu *sichen*, que prové de *sicha*, que vol dir tallar i fa referència als forts vets gelats del mes de gener.

gener	sichen	juliol	lipen
febrer	lutuj	agost	serpent
març	berezen	setembre	veresen
abril	kvitken	octubre	jovten
maig	traven	novembre	listopad
juny	serven	desembre	hruden

ESTATUS CULTURAL DE LA LLENGUA

Material elaborat per Linguapax amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Diputació
Barcelona

L'ucraïnès compta amb una llarga història literària. Abans de les primeres produccions escrites –l'any 988 amb la introducció del cristianisme- ja hi havia una extensa tradició oral, amb temàtica primordialment mitològica i històrica. Ja en època antiga l'ucraïnès gaudia de traduccions de les obres més importants de la cultura grega i àrab. La producció literària s'ha vist influïda per la situació històrica que ha viscut el país i la llengua. D'aquesta manera, fins al segle XX hi havia força producció en ucraïnès, tant prosa com poesia. Però arran de la revolució russa i de la integració d'Ucraïna com a república soviètica, l'ucraïnès passà a un segon lloc, sobretot relacionat amb el folklore i la tradició popular, i el rus agafà el rol de llengua de cultura. És per això que molts escriptors ucraïnesos soviètics produïen en rus. Amb la desintegració de la URSS, el govern ucraïnès va fer grans esforços per tornar a introduir l'ucraïnès en els àmbits culturals i literaris. Alguns escriptors famosos ucraïnesos són Marko Vovcok o Ivan Drac.

RECURSOS SOBRE LA LLENGUA DISPONIBLES A BARCELONA

- CECURC: Centro cultural ucraniano en Barcelona
- Festival de cultura ucraïnesa a BCN.
- Escola Oficial de Idiomes - <https://www.eoibd.cat/es/>
- Departament de Filologia Eslava de la UB- <http://www.ub.edu/filologia/guia/g-eslava01.htm>
- Aniarku Associació - <http://www.aniarkuassociacio.org>

Bibliografia

<http://www.omniglot.com/>

<https://www.ethnologue.com/>

Material elaborat per Linguapax amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Diputació
de Barcelona

Constitució de Ucraïna

The Language Gulper

Pugh, S i Press, I (1999). *Ukrainian: A comprehensive grammar.* Routledge: Nova York

Material elaborat per Linguapax amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Diputació
Barcelona